

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Reaktionen i Frankrig (1874)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 44. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes05-shoot-idm139713219348240/facsimile.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

da anvendte han i Breve Udtryk som «den gamle Ræv» om Paven, og kaldte Præsterne, eller som han da sagde, *la prêtraille* for «aandsvage Vrøvlhoveder».

Hans Optræden under Forhandlingerne med Rom taler lige saa højt for hans politiske Snedighed som mod hans Rettroenhed. Da Consalvi i Juni 1801 skulde rejse til Paris, var han uforsigtig nok til i et Privatbrev at udtale, hvor ængstelig han var tilmode ved saaledes at skulle vove sig ind i Løvens Gab, det nylig mod Religion og Præstestand saa højst fjendske Arnested for Revolutionen. Der gaves imidlertid en Art Odins Ravn, der for Bonaparte gentog alle den Art private Skriftemaal. Denne Ravn fandtes paa Posthuset, hvor Brevet blev aabnet. Bonaparte indrettede da Kardinalens Modtagelse i nøje Overensstemmelse med det Indtryk, han herigennem havde faaet af hans Personlighed. Det var Aften, da Consalvi ankom til Paris; men allerede til næste Morgen blev hans Foretræde berammet, saa han hverken kunde faa Tid til at hvile sig efter Rejsens Anstrengelser eller til at raadføre sig med Pavens Afsendinge. Han blev tidligt om Morgenen kørt til Tailerierne og ført ind i et lille tomt Værelse, der saa ud som Forstuen til Førstekonsulens Audiensgemak. Efter temmelig lang Venten aabnedes der ham en lille Dør, og gennem denne traadte han til sin Forbauselse ind i en lang Række af pragtfulde Sale, hvor alle Statens højere Embedsmænd, Senatet, den lovgivende Forsamling, Generalerne og Generalstaben var forsamlede. I Gaarden saa han en Del Regimenter opstillede til Mønstring. Det var efter hans eget Udtryk den pludselige Overgang fra en Hytte til et Palads. Al den blændende Pragt og al den frygtindjagende Myndighed, som kunde anbringe Konsularmagten i det mest blændende Lys, var her prunkende stillet til Skue, og da Kardinalen endelig i den sidste Sal naaede til de tre Konsuler, der sad omgivne af et glimrende Følge, gik Bonaparte ham i Møde og sagde i en kort og bydende Tone: «Jeg véd, hvorfor De er kommen. De har fem Dage til Underhandlinger. Hvis Traktaten til den Tid ikke er undertegnet, er Alt forbi.» I første Øjeblik blev Consalvi ganske vist fortumlet, men snart lykkedes det ham at vinde Tid, og med den romerske Statskunsts hele Finhed og Kløgt lagde han Bonaparte saa mange Vanskeligheder i Vejen, at denne under en af de voldsomme Audienser, som fulgte, ligesaa hidsigt som hovmodigt udbød: «Hvis Henrik den 8de, som ikke havde Tyvendedelen af min

Magt, har kunnet forandre Religionen i sit Land, hvormeget lettere kan jeg da ikke gøre det! Jeg vil forandre den, ikke alene i Frankrig, men i hele Europa. Rom vil komme til at græde Blod, naar det er forsilde.»

Med en saadan Ringeagt udtalte selve Religionens Genopretter sig om den Magt, han vilde genoprejse.

Man kan da forsaavidt ikke undre sig over, at det var Latteren og atter Latteren, der, ligesom dengang Julianus Apostata 1500 Aar tidligere havde gjort et lignende Forsøg, overalt var den frygtede eller virkelige, men i Reglen udadskillelige Ledsager af enhver Handling, der stod i Berøring med Genindførelsen af den gamle Gudsdyrkelse. Da Bonaparte i Statsraadet oplæste Pius den 7des første *Breve*, i hvilket Paven paany tog «sin kære Søn Talleyrand» til Naade, lød en halvkvalt Latter fra de Tilstedeværende. Ja, Bonaparte formaade undertiden end ikke selv at bevare sin Alvor. Den Dag, da Kardinal Consalvi, klædt i det romerske Purpur, overgav ham en Afskrift af Concordatet under et offentligt Foretræde, fik Førstekonsulien pludselig et saa krampagtigt Latteranfald, at hele Forsamlingen stod som lynslagen. Ja endnu flere Aar efter var han saa lidet opbygget af kirkelige Handlinger og saa lidet i Stand til overfor dem at beherske sit Ansigt — han som ellers i en saa ualmindelig høj Grad forstod at holde sine Miner i Tømme — at han, da Paven i 1804 salvede ham til Kejser, under hele Højtideligheden til de Omkringstaaendes Forbauselse gabede uophørligt. Saa forstod Karl den 10de som ægte Bourbon bedre at holde Alvoren vedlige, da han i 1825 blev salvet. Uden at fortrække en Mine eller endog blot at drage et Smil lod han hele sin Overkrop blotte og først Issen, saa Brystet, saa Stedet mellem hegge Skulderblade, saa disse selv og begge Armleddene salve.

Alt hvad der stod i Forbindelse med Genoprettelsen af den gejstlige Myndighed og Genindsættelsen af den katolske Guds-tjeneste, stod i saa skærende en Strid med de Sæder og Tanker, som ved Revolutionen var blevne de herskende i Frankrig, at man ved slige Kirkeskikke neppe kunde tro sine egne Øjne; Usandsynligheden af, at de foregik, syntes saa stor, at man ikke kunde overtale sig til at tage dem for Alvor. Jeg anfører som Bevissted Ord af et Øjenvidne, nemlig de Pradt, Erkebiskop af Malines. Han siger: «Dersom et eneste Menneske ved at se havde givet Signalet, stod vi i Fare for at komme ind i de